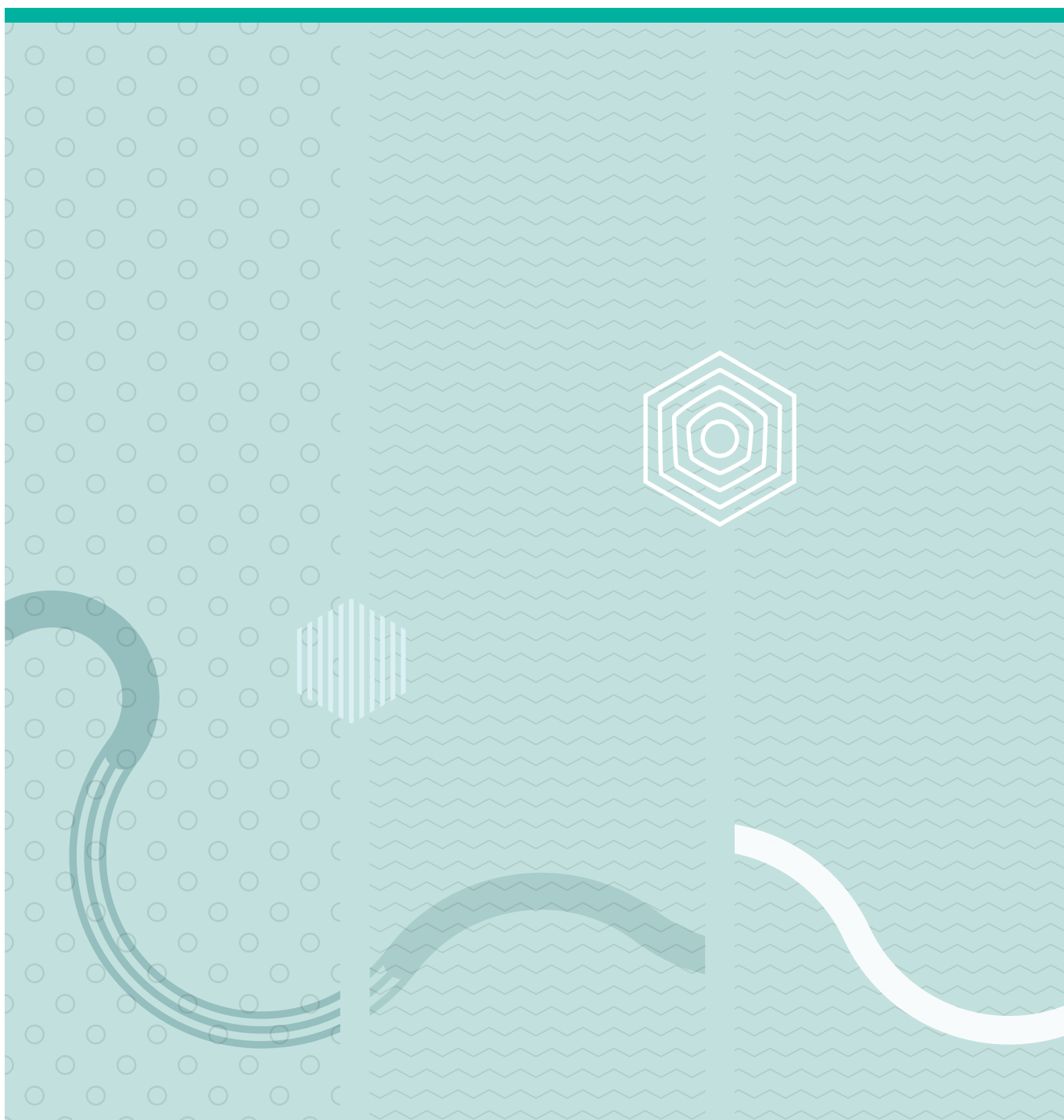

Erfaringslæring i en profesjonsrettet næringsmaster med partnerbedrifter

Foreløpige erfaringer

Ellen M. Kulset
Eivind Ludvigsen
Kjell Magne Baksaas

Ellen M. Kulset, Eivind Ludvigsen og Kjell Magne Baksaas

**Erfaringslæring i en profesjonsrettet
næringsmaster med partnerbedrifter**

Foreløpige erfaringer

© Ellen M. Kulset, Eivind Ludvigsen og Kjell Magne Baksaas, 2022
Universitetet i Sørøst-Norge
Horten, 2022

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 108

ISSN: 2535-5325 (Online)

ISBN: 978-82-7206-722-8 (Online)

Utgivelser i skriftserien publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. [http://creati-](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no)

[vecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no)

Forord

Denne artikkelen er en kopi av vårt konferansebidrag på ØA-konferansen 2022. Denne ble arrangert av UHR-økonomi og Administrasjon (UHR-ØA), i samarbeid med Handelshøgskolen Nord universitet 27. og 28. april 2022 og var en utviklingskonferanse for økonomisk-administrativ utdanning. Vi takker konferansedeltakerne for verdifull samtale om artikkelens faglige tema.

Horten, 04. november 2022

Ellen M. Kulset, Eivind Ludvigsen og Kjell Magne Baksaas

Sammendrag

USN Handelshøyskolen har etablert master i regnskap og revisjon som en næringsmaster. Dette innebærer at studentene på dette profesjonsstudiet jobber 50 % og tar masteren på 120 studiepoeng over tre år. En studiemodell med mest studier på høsten og mest jobb i årsoppgjøret passer partnerbedriftene, og studentene får erfaringslæring ved veksling mellom teoretisk utdanning og praktisk profesjonsjobbing. Trepertssamarbeid er utfordrende ettersom partnerbedriftene har ulike behov og ønsker. Denne undersøkelsen viser at det i et fremtidig tettere samarbeid mellom partnerbedriftene og universitetet med tilhørende integrering av praksis og studium særlig må tas hensyn til taushetsplikt og det å unngå spredning av konkurranseinformasjon. Partnerbedriftene ønsker at et utvidet samarbeid bør være et tilbud med frivillig deltakelse, og synes i mindre grad forberedt på å få større forpliktelser.

Innhold

1. Introduksjon.....	1
2. Bakgrunn.....	2
2.1. Teori/teoretisk rammeverk.....	2
3. Empiriske funn og analyse.....	5
3.1. Partnerbedriftenes overordnede erfaringer med samarbeidet om studiet.....	5
3.2. Partnerbedriftenes erfaringer med hensyn til faglig innhold i emnene og studiet.....	5
3.3. Partnerbedriftenes synspunkter på hvordan samarbeidet bør fungere og bli enda tettere .	5
4. Oppsummering og implikasjoner.....	7
5. Referanser.....	8

1. Introduksjon

USN har nylig utviklet en næringsmaster i regnskap og revisjon (NMRR) i samarbeid med et trettitalls partnerbedrifter innen profesjonene revisjon og regnskap. Studiet går, litt forenklet sagt, over tre år på deltid og det forutsettes at studentene er i aktivt arbeid i en 50 % stilling i en av partnerbedriftene mens de studerer. Målet med studiet er profesjonsrettet og basert på erfaringslæring. Studentene skal oppleve at samspillet mellom teoretisk utdanning og praktisering i profesjonen fremskynder prosessen med å bli en dyktig selvstendig profesjonsutøver. Med bakgrunn i Meld. St. 16 (2020-2021) om økt arbeidslivrelevans i høyere utdanning og denne meldingens fokus på behovet for utvidet samarbeid mellom arbeidsliv og universitet, undersøker vi i denne studien derfor nærmere hvilke erfaringer USNs partnerbedrifter har av studiet på et generelt nivå og mtp. arbeidslivsrelevans. Hensikten er videre å finne ut mer om hvordan partene universitet og partnerbedrifter kan arbeide sammen for å best mulig tilrettelegge for erfaringslæring hos studentene og undersøke mekanismene ved et slikt tettere samarbeid.

Det teoretiske utgangspunktet for studien er begrepet arbeidslivsrelevans og teori om erfaringslæring med et særlig fokus på erfaringslæring gjennom reflekterende praktisering. Vi benytter et teoretisk fortolkende design (Andersen, 2013). For å innhente empirisk materiale, intervjuet vi syv ledere i fem partnerbedrifter (små og store revisjonsfirmaer med ansatte som både jobber med revisjon og regnskap) som alle kjenner godt til studiets utforming og studentene som er ansatt i de respektive firmaene. Disse representerer særlig revisorprofesjonen, men bedriftene har også ansatte som arbeider med regnskap. Alle studiens forfattere deltok under de fem intervjuene. For å skaffe et rikt datamateriale benyttet vi en intervjuguide med åpne spørsmål. Som fagansatte knyttet til dette studiet, er intensjonen todelt, vi ønsker å undersøke generelle samarbeidsmekanismer mellom universitet og partnerbedrifter samtidig som studien innebærer aksjonsforskning knyttet til det å videreutvikle NMRR ved USN til et enda bedre studium.

Samarbeidet mellom partnerbedriftene og universitet var tett i fasen der studiemodellen ble utformet, og det har deretter særlig hatt et praktisk innhold ved planlegging av når det skal være perioder med undervisning og når skal det være jobb samt ifm. rekruttering av studenter til stillinger hos partnerbedriftene. Kursinnhold har også til dels blitt diskutert og mange forelesere er aktive utøvere i profesjonene. De fleste emner er nå gjennomført minimum en gang. Dette er utgangspunktet for våre to første forskningsspørsmål: (1) Hvilke overordnede erfaringer har partnerbedriftene mtp. samarbeidet med universitetet på dette studiet? Og (2) Hva er partnerbedriftenes erfaringer mtp. faglig innhold i emnene og studiet? Når studentene er på jobb, utfører de det av arbeidsoppgaver de blir bedt om av arbeidsgiver, dvs. det er varierende sammenheng med det de lærer på universitetet. Vi stiller følgende forskningsspørsmål: (3) Hvordan bør samarbeidet fungere og bli enda tettere for å bidra til læring?

2. Bakgrunn

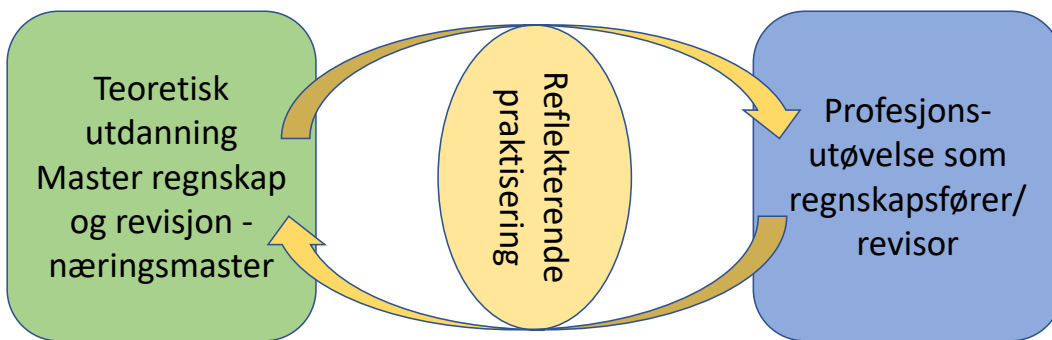
Ut fra intensjonen og målet med NMRR om å bidra til dyktige profesjonsutøvere, er det viktig å være bevisst samspillet mellom teori og erfaringer fra praksis. Problemstillinger og løsninger må fortolkes ut fra situasjon og sammenheng. Revisorer har hatt en naturlig plass på listen over profesjonene i Norge (Gulbrandsen, 2014; Slagstad, 2008). Regnskapsførere ved egen autorisasjon og stadig behov for mer spesialisert kunnskap er også å betrakte som en profesjon (Baksaas, 2010). Profesjonene i regnskap og revisjon har særtrekk med at det er a) omfattende regulering og b) hyppige endringer av disse (NOU 2017: 15), noe som medfører en tett kobling og nærhet til den juridiske fagdisiplinen. Profesjonsutdanninger må, i motsetning til disiplinutdanninger, inkludere tverrfaglighet og breddekunnskap for å gi oversikt knyttet til oppgavene profesjonen skal løse.

Industrimaster/næringsmaster er et konsept som er utviklet ved USN (Muller, 2015). Som en profesjonsutdanning må NMRR både være praksisorientert og forskningsbasert (Baksaas, 2019). Studentene skal oppleve tettere integrering og vekselvirkning mellom teori og praksis og erfare denne vekselvirkningen knyttet til egen, medstudenters og forelesernes praksiserfaring. Undervisningen i profesjonsfagene foregår i blokker og er tilpasset årsoppgjøret som er den travleste perioden i bransjene, dvs. arbeidskraftbehovet er størst.

Stortingsmelding 16 (2020-2021) er en «oppfordring til universitets- og høyskolesektoren og arbeidslivet om å samarbeide mer og bedre enn de gjør i dag, for å øke relevansen i utdanningene og sette studentene bedre i stand til å møte et samfunn og arbeidsliv i endring og omstilling» (Meld. St. 16 (2020-2021), s. 5). Arbeidslivsrelevans innebærer at studiet må utformes i tett samarbeid med næringslivet, men samtidig er det ikke gitt at næringslivet selv vet noe bedre enn academia hva som blir relevant i fremtiden. Fremtidens kompetansebehov er usikkert. Dette tilsier at dagens utdanninger må være fagspesifikke (dvs. innenfor en profesjonsutdanning f.eks. inneholde både nødvendig teori og metodekunnskap), men også generiske (dvs. studentene må tilegne seg en rekke nøkkelferdigheter som er relevante på tvers av fag og profesjoner) og dermed legge til rette for livslang læring (se bla. Meld. St. 16 (2020-2021), s. 5-7 og Meld. St. 14 (2019-2020)).

2.1. Teori/teoretisk rammeverk

I utdanningsforskning er det fremhevet et skille mellom dyplæring og overflatelæring (Biggs og Tang, 2011). Ved dyplæring vil studenten i større grad forsøke å forstå det store bildet, sammenhenger og logikk i et fag. Denne type læring ansees å være av en mer varig karakter og kan i større grad beskrives som det å tilegne seg faglig kompetanse (Ramsden, 2003; Biggs og Tang, 2011; Sawyer, 2006; Hall mfl., 2004). En næringsmaster i profesjonsutdanning skal hjelpe studenten til å se denne sammenhengen. Som en dyktig profesjonsutøver er det viktig å ha et tilfredsstillende oversiktsbilde for å kunne anvende fagkompetanse tilpasset den aktuelle konteksten. Sammenhengen mellom teoretisk utdanning og praktisk erfaring illustreres i figur 1.

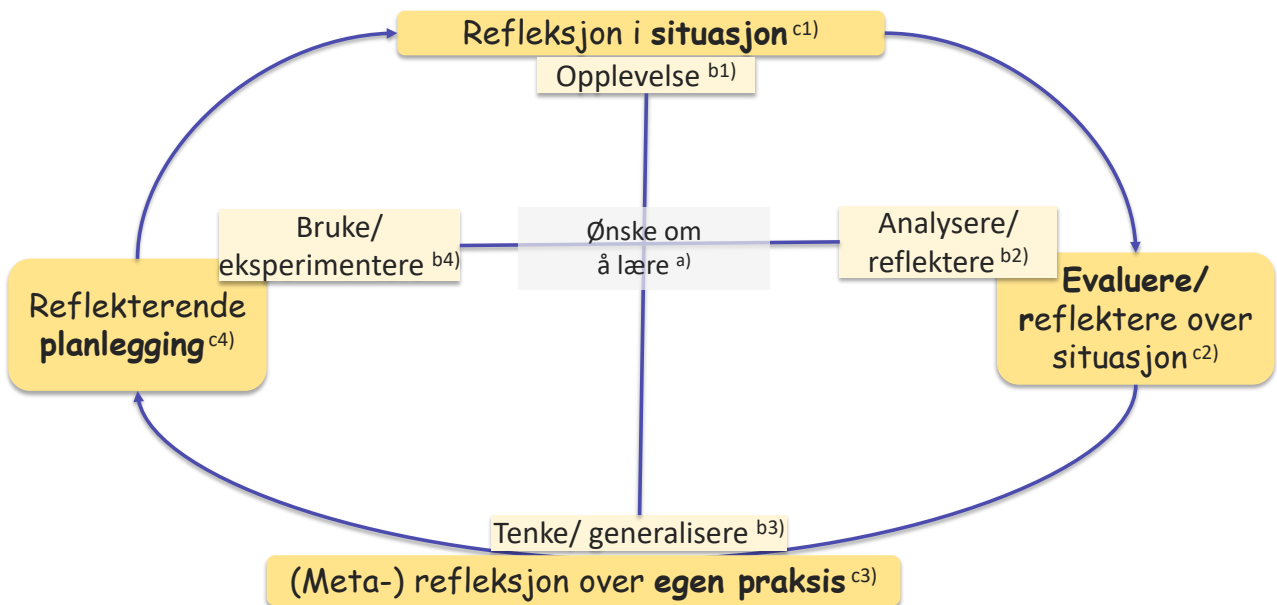

Figur 1 Erfaringslæring (figur inspirert av Muller (2015))

Wagenheim (2014, som refererer Dewey (1938)) beskriver tre forutsetninger for livslang læring basert på refleksjon. Personen må ha et ønske om å lære med ydmyk og bevisst holdning: a) være observant (være mentalt til stede), b) oppmerksom på sin egen rolle og c) kunne se helheten og konteksten i situasjonen. Dette bringer oss over i erfaringslæring.

Muller (2015) benytter læringssirkelen til Kolb (1984). I vår modell, som vi presenterer lenger ned i figur 2, benytter vi grunnleggende den samme teoriramme, med fire steg: a) opplevelse av en situasjon, b) analysere og reflektere over hva som hendte, c) tenke og generalisere og d) bruke og eksperimentere. Kolb viser til at ulike personer lærer på ulike måter og illustrerer dette ved at den loddrette streken indikerer læring ved forståelse (eng: grasping) og vannrett strek ved overføring (eng: transforming). En profesjonsutøver innen regnskap og revisjon må utøve mye skjønn. Dette illustreres av de rettslige standardene god regnskapsskikk, god regnskapsføringsskikk og god revisjonsskikk.

I perspektivet rundt næringsmaster vil en reflektert praktisering både ha retning mot profesjonsutøveren og som student. Refleksjon for profesjonsutøveren blir «en beredskap for forandring» (Molander 1996, s. 140). Som student er retrospektiv refleksjon viktig for dybdelæring (Østern mfl. 2019, s. 188 og 192). Oppsummert bør erfaringer/opplevelser/ny kunnskap settes i sammenheng med tidligere erfaringer/kunnskap. Kontekst og sammenheng er avgjørende faktorer å være bevisst på i refleksjonen. Hagelia betegner at vi «tar i bruk våre erfaringer for å lære» (Hagelia, 2017, s. 123).

Figur 2 Refleksjon

Oppsummert mener vi en nyttig modell for erfaringslæring ved reflekterende praktisering er figuren over inspirert av: a) Wagenheim (2014) med referanse til Dewey (1938), b) Muller (2015) med referanse til Kolb (1984) og c) Jarvis, (1999/2002).

3. Empiriske funn og analyse

3.1. Partnerbedriftenes overordnede erfaringer med samarbeidet om studiet

Respondentene er nokså samstemt i at de later til å like studiet og modellen godt, og tre av dem (to store og en liten) fremhever særlig at de setter pris på det vesentlige innslaget av gjesteforelesere og/eller den interaksjonen som er mellom disse og USN. En stor og en liten partnerbedrift mener at studentenes kombinasjon av jobb og studium håndteres bra mens to andre (også en stor og en liten) helt eller delvis mener dette kan forbedres ytterligere. To store partnerbedrifter mener det ville være ønskelig med mer innsikt og tettere dialog knyttet til prosessene med utvelgelse av kandidater. Ut fra funnene er vår analyse at USN har truffet bra på studiemodellen med hensyn til arbeidslivsrelevans.

3.2. Partnerbedriftenes erfaringer med hensyn til faglig innhold i emnene og studiet

To store partnerbedrifter antyder at det eventuelt kan være mulig å satse enda mer på digitalisering enn studiet p.t. gjør, og to store partnerbedrifter (hvorav en er med blant de forannevnte) sier noe tilsvarende om dataanalyse. To små partnerbedrifter kunne tenke seg en styrking av utdanningen i forhold til etterlevelse av reglene om bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering. Temaet bærekraft fanger interesse hos samtlige partnerfirmaer. Alle de tre store partnerbedriftene i undersøkelsen fremhever at dette bør satses ytterligere på, selv om de ikke hevder at det satses mindre på dette hos USN enn i andre MRR-studier, og selv om en av dem snarere antyder at USN relativt sett ligger langt fremme på dette området. Funnene tyder på at partnerbedriftene er opptatt av egne aktuelle kompetansebehov og forventer at studiet bidrar knyttet til dette. I det store og hele opplever respondentene at fagenes innhold per i dag er arbeidslivsrelevant.

3.3. Partnerbedriftenes synspunkter på hvordan samarbeidet bør fungere og bli enda tettere

Flere av respondentene har tanker rundt ønsker om en enda bedre tilpasning av studiet til deres mest travle arbeidsperioder, men hvilke perioder dette er varierer mellom partnerbedriftene. Det er i liten grad klare konklusjoner hos den enkelte, utover at de er opptatt av dette.

Spørsmålet om samarbeidet bør gjøres tettere ved at USN gir studentene konkrete oppgaver som må integreres i den enkelte students arbeid med oppdrag for arbeidsgiverens kunder vekker engasjement hos samtlige partnerbedrifter. Samtlige av respondentene er positive til dette. De trekker samtidig frem forskjellige utfordringer som må håndteres ved en slik satsing. Et vesentlig forhold er taushetsplikten, og videre hensynet til forretningshemmeligheter. Videre forutsetter dette

planlegging, koordinering og samarbeid om oppgavetyper. Strategisk analyse, systemkartlegging, sårbarhetsanalyse, dataanalyse og vesentlighetsvurderinger har vært trukket frem som førstereaksjoner fra forskjellige respondenter, men uten at flere har foreslått det samme. Et forslag som imidlertid går igjen hos tre av respondentene (to store og en liten) er oppgaver knyttet til kartlegging/håndtering av skatt og avgift. Vår analyse er at tett næringslivssamarbeid, selv innenfor et profesjonsstudium, kan være utfordrende å fasilitere. Partnerbedriftene synes å ønske at oppgaver som gis vil kunne gi kundene deres tilleggsverdi i form av rådgivning, heller enn at oppgavene er knyttet til kjerneprosesser i profesjonsutøvelsen. Det synes å være et spekter oppgavetyper som er egnet, men disse synes å være ulike hos de ulike partnerbedriftene. Flere av partnerbedriftene trekker fram at det måtte være valgfritt for dem å være med, nærmest fra gang til gang.

4. Oppsummering og implikasjoner

Partnerbedriftene er gjennomgående positive og fornøyde, men bortsett fra rent generelle betraktninger er det få forhold der de har et innbyrdes sammenfallende eller lignende syn. Det er klar tendens til at bærekraft kan løftes enda sterkere fram som satsingsområde. I tillegg er integrering av oppgaver fra USN med arbeid som utføres for arbeidsgiveren en god men utfordrende ide. Her må det til 'prøving og feiling' til.

Flere av respondentene nevner taushetsplikt som et område det er særlig viktig å være bevisst. Vi erfarer i undervisningssammenheng at taushetsplikten er utfordrende ved at studentene ikke deltar i diskusjon fordi de er redd for å bryte taushetsplikten. Forholdet til taushetsplikten blir det viktig å ta hensyn til i videre utvikling av studiet ettersom dette kan begrense studentenes mulighet til effektiv erfaringslæring. Mange profesjoner har taushetsplikt, men det er mulig konkurransesituasjonen i regnskap og revisjon forsterker denne utfordringen. Erfaringsutveksling og taushetsplikt er et område som bør undersøkes nærmere.

For at studentene skal oppnå et godt læringsutbytte, er det i samsvar med teorien om erfaringslæring, viktig at det tilrettelegges for refleksjon. Ettersom refleksjon ofte er et «overskuddsfenomen», er det nødvendig at studiemodellen med avsatt tid til både studier og arbeid fungerer godt i praksis. Vi har i planleggingen av studiemodellen brukt mye tid på å få på plass en god modell. Tilbakemeldingene vi får fra partnerbedriftene i denne studien viser at dette er noe vi må arbeide videre med.

Denne studien bidrar med innsikt knyttet til partnerbedrifters erfaring i et profesjonsstudium med høy arbeidslivsrelevant og fokus på erfaringslæring. Studien åpner for diskusjon innenfor brede temaer som arbeidslivsrelevans og erfaringslæring, men også innenfor snevrere temaer, som hvordan oppnå erfaringslæring i profesjoner preget av taushetsplikt og konkurransesensitiv informasjon.

5. Referanser

Andersen, S. (2013). *Casestudier*. Fagbokforlaget. Bergen.

Baksaas, K.M. (2010). En kunnskaps- og profesjonsstudie innen regnskap og revisjon. *Working paper No. 1/2010 Vitenskapsteoretiske essays i tilknytning til forskningsprosjekter* side 1-26 Handelshøgskolen i Bodø.

Baksaas, K. M. (2019). Trekk ved god profesjonsutdanning innen regnskap og revisjon. Bokkapittel i: *Trender og utfordringer i regnskap og revisjon*. Fagbokforlaget, s. 237-254.

Biggs, J. og Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university. What the Student Does*. (4th edition). Open University Press. McGraw - Hill Education. New York. USA.

Gulbrandsen, T. (2014) Revisorene. Mellom næring og offentlig kontroll. I Slagstad, R. og Messel, J. (Red.), *Profesjonshistorier* (s. 502-525). Oslo: Pax forlag.

Hagelia, M. (2017). *Digital studieteknikk. Hvordan lære i informasjonssamfunnet*. Cappelen Damm akademisk.

Hall, M., Ramsay, A. og Raven, J. (2004). Changing the learning environment to promote deep learning approaches in first-year accounting students. *Accounting Education*, 13(4), 489–505.

Jarvis, P. (2002). *Praktiker-forskeren: Udvikling af teori fra praksis*. (Strandberg, K, Overs.) Alinea. (Opprinnelig utgitt 1999).

Meld. St. 14 (2019–2020). Kompetansereformen – Lære hele livet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

Meld. St. 16 (2020-2021). *Utdanning for omstilling*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20202021/id2838171/?ch=1>

Molander, B. (1996). *Kunnskap i handling* (2. utg.). Daidalos.

Molander, A. og Terum, L.I. (red.) (2008) *Profesjonsstudier* Universitetsforlaget.

Muller, G. (2015). Reflective Practice to Connect Theory and Practice; Working and Studying Concurrently. *Procedia Computer Science*.

NOU 2017: 15 (2017). Revisorloven – Forslag til ny lov om revisjon og revisorer. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-15/id2563446/?ch=1>

Ramsden, P. (2003). *Learning to teach in higher education* (2. utg., s. 3–83). Routledge Falmer.

Sawyer, K. (2006). *Introduction: The new science of learning*. I *The Cambridge handbook of the learning sciences* (s. 1–16). Cambridge University Press.

Wagenheim, G (2014). Professional artistry revealed: business professors' use of reflection in their teaching, *Reflective Practice*, 15:6, 836-850, DOI:10.1080/14623943.2014.944140

Østern, T., Dahl, T., Strømme, A., Aagaard Petersen, J., Østern, A. og Selander, S. (2019). *Dybde//læring - en flerfaglig, relasjonell og skapende tilnærming*. Universitetsforlaget.

Skriftserien nr. 108
2022

—
**Erfaringslæring i en profesjonsrettet
næringsmaster med partnerbedrifter**
Foreløpige erfaringer
—

Forfattere:
Ellen M. Kulset, Eivind Ludvigsen og Kjell Magne Baksaas
ISBN 978-82-7206-722-8
ISSN 2535-5325

—
usn.no

